

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2022. gada 3. jūnijā
(OR. en)

9789/22

AGRI 225
AGRIORG 56
AGRIFIN 50

PIEZĪME

Sūtītājs:	Padomes Ģenerālsekretariāts
Saņēmējs:	delegācijas
Temats:	Lauksaimniecības tirgu stāvoklis, jo īpaši pēc iebrukuma Ukrainā

Papildus dokumentam 9221/22 pielikumā ir pievienots sagatavošanas dokuments diskusijai Padomes (Lauksaimniecība un zivsaimniecība) 13. jūnija sanāksmē, kurā iekļauta jaunākā informācija par stāvokli ES lauksaimniecības tirgos un cita saistīta informācija.

Jaunākā informācija par stāvokli lauksaimniecības tirgos

1. ES lauksaimniecības nozare joprojām ir pakļauta ievērojamam spiedienam enerģijas un citu ražošanas resursu izmaksu pieauguma dēļ, kas sākās jau pirms Krievijas iebrukuma Ukrainā un ko karš un tā ietekme uz lauksaimniecisko ražošanu, cenām un tirdzniecību vēl vairāk pastiprināja. Tomēr jaunākie dati apstiprina, ka, pateicoties vienotajam tirgum un KLP, kas ES ir padarījuši pašpietiekamu attiecībā uz lielāko daļu lauksaimniecības preču, ES apgāde ar pārtiku nav apdraudēta. Tajā pašā laikā dažu produktu cenas ir sasniegušas rekordaugstu līmeni, un tas rada jautājumus par pārtikas cenas pieņemamību mājsaimniecībām ar zemiem ienākumiem, tomēr šīs cenas nespēj novērst lauksaimnieku peļņas samazināšanos ražošanas resursu, jo īpaši enerģijas un mēslošanas līdzekļu, izmaksu nesamērīga pieauguma dēļ. Eiropadome situācijas nopietnību atzina savas pēdējās, 30. un 31. maija, sanāksmes secinājumos ¹, kuros sniedza norādes ES iestādēm turpmākai rīcībai.
2. Papildus informācijai, kas Padomei sniegta 18. maijā dokumentā 9221/22, un informācijai, kas dalībvalstīm ir jāiesniedz un kas ir jāapkopo dokumentā (9870/22) par stāvokli ES iekšējos lauksaimniecības tirgos, ir lietderīgi atzīmēt šādu jaunāko informāciju.
 - ES graudu tirgus stāvoklis vēl nesen bija pozitīvs. Cenas lauksaimniekiem bija ļoti augstas, un ražas izredzes bija diezgan labas. Ilgstošs sausums dažos reģionos apvienojumā ar karstuma viļņiem maijā radīja zināmas bažas. Rezultātā Komisijas jaunākā prognoze attiecībā uz graudiem tika samazināta par vairāk nekā 2 miljoniem tonnu (no 295,8 miljoniem tonnu līdz 293,1 miljoniem tonnu). Šis samazinājums galvenokārt attiecas uz miežiem un kukurūzu (kukurūzai līdz šim tika prognozēts rekordaugsts ražošanas līmenis), un tas neattiecas uz mīkstajiem kviešiem.

¹ (EUCO 21/22)

- ES eksporta izredzes joprojām ir ļoti pozitīvas. Tiek prognozēts, ka ES mīksto kviešu eksports nākamajā sezonā sasniegs 38 miljonus tonnu, kas ir augstākais jebkad sasniegtais līmenis. Ar to tiek apstiprināts, ka tas, ka KLP var veicināt pasaules pārtikas nodrošinātību, ir iespējams. Kopējais graudu (kviešu, miežu, kukurūzas) eksports varētu sasniegt aptuveni 54 miljonus tonnu (nedaudz mazāk nekā rekordlielais 55 miljonu tonnu apjoms 2019./20. gadā).
 - Pozitīvi ir tas, ka patlaban gaidāms, ES eļļas augu ražošanas ievērojami paplašināsies, pateicoties lielākai platībai (+6 %, jo īpaši attiecībā uz saulespuķēm, kurām izmanto izņēmumu ekoloģiski nozīmīgām platībām), un tiek prognozēts, ka ražošanas apjoms palielināsies par tikpat procentiem. Šī pozitīvā attīstība ļaus ES tirgum pārvarēt mazāku eļļas augu pieejamību no Ukrainas.
 - Turpretī attiecībā uz dzīvnieku izcelsmes produktiem pēdējo divu nedēļu laikā nav būtisku izmaiņu. Cenas saglabājas augstas, taču tās joprojām nekompensē augstās barības un enerģijas izmaksas, tostarp attiecībā uz cūkgaļu.
 - Līdzīgi arī augļu un dārzeņu nozari joprojām ietekmē pieaugošās ražošanas resursu izmaksas un dažu ražošanas resursu un materiālu trūkums, kā arī eksporta iespēju samazināšanās tāpēc, ka turpinās karš.
3. Attiecībā uz situāciju Ukrainā – lai gan kukurūza, saulespuķes un sojas pupas joprojām tiek sētas, tagad tiek lēsts, ka raža salīdzinājumā ar pagājušo gadu varētu būt mazāka par 40–50 %, nevis par 20–30 %, kā tika lēsts pirms divām nedēļām. Šajos apstākļos tas joprojām būtu labs rezultāts.
4. Attiecībā uz graudaugu ražošanas un tirdzniecības starptautiskajiem aspektiem Starptautiskā Graudu padome prognozē, ka 2022./23. gadā **kviešu ražošana** pasaulē samazināsies, sasniedzot 769,0 miljonus tonnu (-1,6 % gadā). Salīdzinājumā ar iepriekšējo mēnesi prognoze tika pārskatīta un samazināta jo īpaši attiecībā uz Indiju un ASV, ko daļēji kompensēja pieaugums attiecībā uz Austrāliju un Krieviju. Jo īpaši saistībā ar iedzīvotāju skaita pieaugumu Āfrikā un Āzijā gaidāms, ka patēriņš pasaulē mēreni palielināsies līdz 780,2 miljoniem tonnu (+0,3 % gadā), iespējams, sasniedzot jaunu maksimumu, kurā ietverta izmantošana pārtikā 546,2 miljoni tonnu apmērā (+0,5 %). Krājumu atlikums tiek lēsts četru gadu zemākajā līmenī, proti, 270,9 miljoni tonnu (-4,0 %), no kuriem 50 % attiecināmi uz Ķīnu. Gaidāms, ka pasaules tirdzniecības apjoms nedaudz pieaugs līdz 194,0 miljoniem tonnu (+0,2 %), un ES (38 miljoni tonnu) joprojām būs lielākā eksportētāja, kurai seko Krievija ar 37 miljoniem tonnu.

5. **Kukurūzas ražošanas** prognoze 2022./23. gadam šajā posmā ir ļoti provizoriska, ņemot vērā nenoteiktību Ukrainā un joprojām notiekošo 2021./22. gada ražas novākšanu Dienvidamerikā. Starptautiskā Graudu padome prognozē, ka pasaules ražošanas apjoms no iepriekšējās sezonas rekordlielā ražošanas apjoma 2022./23. gadā samazināsies līdz 1183,8 miljoniem tonnu (-2,5 % gadā). ASV sēja ievērojami aizkavējās neparasti aukstā un mitrā laika dēļ, un tas apgrūtina ražas prognozēšanu. Pēc produktivitātes pārskatīšanas, to samazinot, tiek prognozēts, ka ražošanas apjoms būs 367,3 miljoni tonnu (-4,3 %). Ņemot vērā mazāku pieejamību un augstās cenas, gaidāms, ka kukurūzas patēriņš no pagājušās sezonas maksimuma samazināsies par 0,6 % līdz 1200 miljoniem tonnu, kurās ietverti 710,2 miljoni tonnu (-0,6 %) izmantošanai barībā. Gaidāms, ka krājumu atlikums samazināsies par 5,6 % līdz 269 miljoniem tonnu, no kuriem 65 % attiecināmi uz Ķīnu. Ņemot vērā piegāžu samazināšanos pasaulē un neskaidro pieejamību no Ukrainas, tiek prognozēts, ka pasaules tirdzniecība 2022./23. gadā saruks par 4,6 % līdz 166,3 miljoniem tonnu.
6. Attiecībā uz graudaugu ražošanas izredzēm lielākajās ražotājvalstīs sākotnēji tika gaidīts, ka **Indijā** 2022. gadā tiks novākta rekordliela kultūraugu raža, tomēr, tā kā ļoti agri uznāca ārkārtējs karstums, ražas potenciāls un ražošanas prognoze tika samazināta par 6 miljoniem līdz 105 miljoniem tonnu (-4,2 % gadā). Lai nodrošinātu iekšzemes apgādi un kontrolētu pārtikas cenu inflāciju, valdība nolēma aizliegt kviešu eksportu.
7. **ASV** apstākļi ziemas kviešiem joprojām lielākoties ir slikti, jo īpaši cietajiem sarkanajiem ziemas kviešiem. Turklāt vasaras kviešu sēja aizkavējas pārāk mitrā un vēsā laika dēļ. Arī kukurūzas stādīšana līdz šim ir bijusi lēnāka nekā parasti, lai gan pēdējā laikā darbu temps ir pieaudzis.
8. **Brazīlijā** oficiālā prognoze liecina, ka, neraugoties uz zināmām bažām par sauso laiku, 2021./22. gadā ražošanas apjoms būs rekordliels, proti, 114,6 miljoni tonnu. Pirmās kukurūzas ražas novākšana ir pabeigta 85 % apmērā, bet otrās (*safrinha*) kultūras ražas novākšana ir tikko sākusies. Gaidāms, ka, turpinoties ražas novākšanai, no jūlija strauji pieaugs eksporta iespējas.
9. Graudaugu **cenu svārstības** atkal ir pastiprinājušās, jo īpaši attiecībā uz kviešiem. Pēc tam, kad Indija noteica kviešu eksporta aizliegumu, cenas sasniedza jaunus rekordaugstus līmeņus, turklāt papildu bažas radīja sliktie apstākļi kultūraugiem ASV un ražas novākšanas aizkavēšanās. Pēc tam cenas sāka samazināties, reaģējot uz baumām/cerībām saistībā ar to, ka tiks atvērts jūras koridors Ukrainas graudu eksportam, rekordlielām kviešu ražas prognozēm Krievijā, kā arī bažām par to, ka ekonomikas attīstības tempa krituma rezultātā

samazināsies pieprasījums. Lejupējo spiedienu pastiprināja arī peļņas gūšana nākotnes līgumu tirgos pēc nesējajiem rekordaugstajiem līmeņiem.

10. Lai situāciju vispusīgāk novērtētu, ir svarīgi paturēt prātā pasākumus, ko Komisija jau ir ierosinājusi un pieņēmusi, lai atbalstītu lauksaimniecības nozari un palīdzētu īstenot ES kā tādas pasaules mēroga pārtikas nodrošinātājas lomu, kura turpina būt pilnībā iesaistīta vidiskajā pārejā. Lielākoties tie tika darīti zināmi Komisijas paziņojumā "Pārtikas nodrošinājuma garantēšana un pārtikas sistēmu noturības stiprināšana", kas pieņemts 2022. gada 23. martā (COM(2022)133 final), un to kopsavilkums ir šāds:
- i) Atbalsta pakete 500 miljonu EUR apmērā, kurā izmantos arī krīzes rezervi, lai atbalstītu ražotājus, kurus visvairāk skārušas Ukrainā notiekošā kara smagās sekas. Pamatojoties uz to, dalībvalstis varētu sniegt papildu finansiālu atbalstu lauksaimniekiem, lai veicinātu globālo pārtikas nodrošinājumu vai novērstu tirgus traucējumus, ko rada lielākas ražošanas resursu izmaksas vai tirdzniecības ierobežojumi.
 - ii) No 2022. gada 16. oktobra – lielāki tiešo maksājumu un platībatkarīgo un ar dzīvniekiem saistīto lauku attīstības pasākumu avansi lauksaimniekiem.
 - iii) Tirgus drošības tīkla pasākumi, kuru mērķis ir atbalstīt cūkgaļas tirgu, ņemot vērā īpaši grūto situāciju nozarē.
 - iv) Izņēmuma un pagaidu atkāpe, kuras mērķis ir atļaut audzēt jebkādas pārtikai un barībai paredzētus kultūraugus papuvē atstātā zemē, vienlaikus pilnā apmērā saglabājot zaļināšanas maksājumu lauksaimniekiem. Tas palielinās ES ražošanas jaudu, neraugoties uz ierobežoto auglīgas zemes pieejamību.
 - v) Komisija ir ierosinājusi jaunu, patstāvīgu krīzes pagaidu regulējumu, kas attiecas arī uz lauksaimniekiem, mēslošanas līdzekļu ražotājiem un zivsaimniecības nozari. Tas ļauj sniegt valsts atbalstu lauksaimniekiem, kurus ietekmē būtisks ražošanas resursu izmaksu pieaugums. Lai nodrošinātu, ka netiek apdraudētas ES ražas izredzes, mēslošanas līdzekļu cenas un piegādes lauksaimniekiem tiks uzraudzītas.
 - vi) Lai novērstu barības trūkuma risku un palielinātu importa apjomu, jo īpaši attiecībā uz kukurūzu, Komisija dalībvalstīm sniedza norādījumus par to, kā izmantot Regulas (EK) Nr. 396/2005 18. panta 4. punktu, lai pamatotos gadījumos ātri noteiktu valsts līmeņa pagaidu maksimāli pieļaujamās atlieku līmeņus (MAL), vienlaikus neapdraudot mūsu drošības standartus.

- vii) 20. maijā Eiropas Komisija pieņēma lēmumu vākt ikmēneša datus par graudaugu, eļļas augu un rīsu krājumu līmeni Eiropas Savienībā. Tas ir tiešs turpinājums 23. martā publicētajam paziņojumam "Pārtikas nodrošinājuma garantēšana un pārtikas sistēmu noturības stiprināšana". Mērķis ir labāk uzraudzīt krājumu līmeni pašreizējos apstākļos, kuros ir augstas cenas un šķietama neskaidrība par piegādēm.
- viii) 2022. gada 20. maijā Komisija Lauku attīstības regulas ietvaros ierosināja jaunu izņēmuma un pagaidu pasākumu, kas ļauj dalībvalstīm izmantot līdz 5 % no to ELFLA piešķirumiem 2021. un 2022. gadam, lai sniegtu kompensācijas tiem lauksaimniekiem un/vai lauksaimniecības mazajiem un vidējiem uzņēmumiem (MVU), kurus šī krīze skārusi visvairāk.
- ix) 2. jūnijā Eiropas Komisija publicēja regulu, kura ļauj iekšēji pārdalīt ES atbalstu ES skolu apgādes programmas ietvaros, lai rūpētos par tiem pārvietotajiem ukraiņu bērniem, kas uzņemti ES skolās. Regulā dalībvalstis tiek aicinātas pārskatīt savus ES palīdzības pieprasījumus nākamajam mācību gadam, kas ilgst no 2022. gada 1. augusta līdz 2023. gada 31. jūlijam, ņemot vērā vēl nepieredzēto situāciju, kurā jāizrāda solidaritāte, lai mazinātu slogu tiem, kas visaktīvāk risina, kā rūpēties par pārvietotajiem Ukrainas bērniem.
- x) Turklāt, atzīstot, ka Krievijas iebrukums Ukrainā var ietekmēt turpmākās KLP plānošanu, dalībvalstis tika aicinātas apsvērt nepieciešamību pārskatīt dažus no saviem sākotnējiem priekšlikumiem par KLP stratēģiskajiem plāniem. Jo īpaši varētu būt iespēja pastiprināt tos plānu elementus, kuru mērķis ir stiprināt nozares noturību. Jo īpaši dalībvalstis tika mudinātas pārskatīt savus KLP stratēģiskos plānus, lai palīdzētu lauksaimniekiem pieņemt prakses, kas optimizē mēslošanas līdzekļu efektivitāti un tādējādi samazina to izmantošanu. To var panākt jo īpaši ar precīzo lauksaimniecību, kā arī ar bioloģisko lauksaimniecību, agroekoloģiju un zemes platību efektīvāku izmantošanu, organizējot konsultācijas un apmācību par barības vielu pārvaldību. Šajā sakarā dalībvalstīm būtu pilnībā jāizmanto sava KLP stratēģiskā plāna sniegtās iespējas, kā arī jāoptimizē un jāsamazina citu ražošanas resursu, piemēram, antibiotiku un pesticīdu, izmantošana, un jāiesaistās oglekļa saistīgā lauksaimniecībā.

11. Visbeidzot, pamatojoties uz iepriekš minēto informāciju un Eiropadomes nesenajām norādēm, ministri tiek aicināti izteikties par iespējamu turpmāku rīcību, kas vēl vairāk atvieglotu pašreizējo situāciju Eiropas un pasaules līmenī, un sniegt jebkādu papildu informāciju, ko uzskata par būtisku.
-